

INGEZONDEN.

De redactie behoudt zich voor, ter bevordering van spoedige plaatsing der stukken, zoo noodig eenige bekorting aan te brengen.

DE ZOOGENAAMDE BIJZONDERE FILTREERBARE VORM VAN TUBERKELBACILLEN.

Gaarne zou ik een kleine plaats willen vragen om voor het laatst nog eens met prof. FLU over dit onderwerp van gedachten te wisselen, naar aanleiding van zijn artikel in dit *Tijdschrift* van 30 Juni.

Ik beken graag, dat het mij niet duidelijk is, wat professor FLU eigenlijk wenscht aan te toonen. Want nu eens zegt hij, dat de bijzondere stammen, die wij uit filtraatcaviae, welke met acetoneextract behandeld werden, gekweekt hebben even goed uit „gewone bacillen” voortgekomen kunnen zijn (en onder „gewone bacillen” verstaat toch wel iedereen normaal virulente bacillen), dan weer verklaart hij alles uit het aanwezig zijn in onze filtraten van „weinig virulente bacillen”. Nu eens vindt hij een „gekunstelde verklaring van een selectieve werking van den kaarswand” onnoodig, dan weer (vier regels verder) heet het „dat de kaars werkt als een micromanipulator” (d.i. een bij uitstek selectief werkend instrument).

Verder zegt professor FLU, „dat zich bij dieren, waarbij zich geen infiltraat vormt (na infectie met enkele virulente bacillen)... een beeld ontwikkelt dat volkomen overeenstemt met dat, hetwelk na enting met ultravirus zich wel eens ontwikkelen moet”. Prof. FLU vergist zich echter. Infectie met enkele virulente bacillen geeft bij de cavia langzaam verlopende, histologisch kenmerkende, tuberculeuse veranderingen; een behoorlijk bereid tuberculeus filtraat doet dit *nooit*. Wij kunnen dit nu met zekerheid zeggen, steunend op een ervaring van twaalf jaar met meer dan duizend filtraatinspuitingen, waarvan de gepubliceerde protocollen slechts een klein deel vormen. Aan deze afwezigheid van virulentie veranderen de uitkomsten van SWEENEY en WALKER niets, want zij volgen een geheel verkeerde techniek en vonden zoo virulente bacillen in hunne filtraten.

„Over den aard van dit filtreerbare tuberculosevirus weten wij niets met zekerheid”, zeide ik reeds in 1932 op een vergadering te Utrecht, waar ik de eer had, ook prof. FLU onder mijne hoorders te mogen rekenen. 1)

„De naam ultravirus is misleidend”, schreef ik reeds in 1930. 2)

Zijn het misschien zuurvaste staafjes, die een deel van hun elektrische lading en daarmee van hunne virulentie en zelfs van hun levensvatbaarheid hebben ingeboet, zooals uit zeer recente onderzoekingen van PLOTZ schijnt te blijken? Best mogelijk; dan gaan ook a fortiori de talloze al of niet zuurvaste korrels door de kaars, die men in zeer jonge cultures vindt, zooals wij die voor de filtratie gebruiken. Nadere onderzoekingen zullen dit moeten uitmaken. Hoe dit ook zij, *en dit houden wij vol*, „gewone” (d.w.z. normaal virulente), „zuurvaste staafjes” zijn het niet, die door de kaarsen gaan. Maar evenmin een „mysterieus” ultravirus; op dit punt zijn wij het met elkaar eens. En wanneer wij eens het genoegen mochten smaken, met prof. FLU persoonlijk van gedachten te wisselen en gezamenlijk onze protocollen in te zien, maak ik mij sterk, dat de waarheid heel wat beter gediend zou zijn dan met deze papieren discussie, waarbij wij toch voortdurend langs elkaar heen praten.

F. J. H. VAN DEINSE.

Parijs, 6 Juli 1934.

De heer VAN DEINSE tracht de aandacht af te leiden van de kern der zaak. Ik wil hem nog eens duidelijk zeggen wat ik wensch aan te toonen.

Het probleem van het bestaan van een ultravirus, van een bijzonderen filtreer-

1) *Verslagen der Tuberculose-Studie-Commissie* No. 6, 1932, blz. 38.

2) *N. T. v. G.* 29 Maart 1930, blz. 1604.

baren vorm van den tuberkelbacil, van stadia die morphologisch anders zijn dan normale bacillen (onder welken naam ik, omdat het een morphologische quaestie is, versta tuberkelbacillen met normale configuratie), dit vraagstuk werd niet door VAN DEINSE gesteld, maar door CALMETTE en zijn school. De heer VAN DEINSE behoort tot de medewerkers dier school.

Dit specieele ultravirus wordt nu door deze school als volgt omschreven: de ons door de ontdekking van KOCH bekende tuberkelbacillen zijn een terminale phase van een infectie met een ultravirus, waarvan de elementen een zeer specieele evolutie doormaken. Deze elementen, die ook bij gebruik van de krachtigste vergrooingen onzichtbaar blijven en filters passeeren, verschijnen in geschikte kunstmatige media als een wolk van uiterst fijn stof, vervolgens als coccovorme granula. Sommige dezer granula groeien uit tot kleine bacillen, die zich transversaal deelen en terwijl zij zuurvast worden tot werkelijke bacillen van KOCH uitgroeien 1).

Tot deze opvatting kwam men onder andere door experimenten met filtraten door zoogenaamde bacteriefilters.

Ik wil nu aantonen en meen dit ook te hebben gedaan, dat men hiertoe niet het recht heeft, omdat men niet vertrouwen mag, dat in alle gevallen de filtraten vrij van bacillen zijn en men verschijnselen beschreven als typisch voor infectie met ultravirus ook verkrijgen kan bij enting der proefdieren met een gering aantal bacillen.

Dit houd ik vol n'en déplaise de ervaring van VAN DEINSE, die duizenden filtraten onderzocht!

Ik hoop nu duidelijk genoeg te zijn.

Als VAN DEINSE zegt, dat hij reeds in 1930 beweerde, dat de naam „Ultravirus” misleidend is, dan zou ik hem willen vragen waarom hij dan sedert en ook nu nog doorgaat met in zijn in het Fransch gestelde publicaties dezen naam te gebruiken, onder andere nog in 1933. Een dergelijk gedrag is onbegrijpelijk, vooral omdat de naam afwisselend met die van „forme filtrante” gebruikt wordt. Het moet tot groote verwarring voeren indien men wenscht, dat onder „ultravirus” iets anders moet worden verstaan dan onder „filtreerbaren vorm”.

Leiden, 16 Juli 1934.

De gedachtenwisseling is thans gesloten.

P. C. FLU.

REDACTIE.

BERICHTEN.

BUITENLAND.

CHICAGO. — Voordeelige amoeben. Er is een eisch van 600.000 dollars schadevergoeding ingesteld tegen den directeur van den gezondheidsdienst te Chicago en tegen een voornaam hotel aldaar, omdat het heerschen eener epidemie van amoeben-dysenterie, waarvan men reeds in het begin van den zomer van het vorige jaar kennis droeg, voor het publiek is verzwegen tot 8 November, tegen het einde der Wereld-tentoonstelling (*Geneesk. Tijdschr. fir Suid-Afrika*, 9 Juni).

PARIJS. — Een geneeskundig appelencongres. Een waarlijk sialagogisch verslag geeft *Paris Médical* van 30 Juni over de „Journée médicale du cidre et de la pomme”, die te Parijs is gehouden, en die werd bijgewoond door de ministers van gezondheid en van justitie en besloten werd door een banket, waarbij de fijnste appelwijnen werden geschonken. Door geleerden werd gesproken over de techniek der bereiding van de cidre, over de propaganda voor dezen drank, over

1) Le virus tuberculeux (granulémie prébacillaire et bacillose) par A. CALMETTE et J. VALTIS. *Ann. d. l'Inst. PASTEUR*. 1930. Juni, No. 6, bldz. 629—658.